

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΕΡΝΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ

Πώς συνδέεται η επίλυση του ενός με το άλλο

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

Ο Ούνιστον Τσόρτσιλ συνήθιζε να λέει ότι τα Βαλκάνια παράγουν περισσότερη ιστορία από αυτή που μπορούν να καταναλώσουν. Αν δεν είχε πεθάνει το 1965 και ζούσε τα γεγονότα στη Μέση Ανατολή της τελευταίας πενήτηκονταετίας, μάλλον θα πρόσθετε κι αυτή την εύφλεκτη περιοχή στον αφορισμό του. Κι αν το Συριακό είναι το μέγα πρόβλημα των τελευταίων έξι χρόνων, δεν ισχύει το ίδιο για το Παλαιστινιακό, το οποίο παραμένει άλυτο εδώ και δεκαετίες. Το τελευταίο χρονικό διάστημα, μάλιστα, μοιάζει σταθερά βαλτωμένο, από τη στιγμή που ο ισχυρότερος παράγοντας, το Ισραήλ, εμμένει στην παραβίαση του διεθνούς δικαίου και ο ασθενέστερος, οι Παλαιστίνιοι, είναι διαιρεμένοι στην ισλαμική Χαμάς στη Λωρίδα της Γάζας και στη μετριοπαθή Φατχ στη Δυτική Όχθη.

Την ίδια ώρα, ο διεθνής παράγοντας –κυρίως οι ΗΠΑ και οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές δυνάμεις, καθώς η Ρωσία ασχολείται κυρίως με το Συριακό– παραμένει ανενεργός ή επιμένει να εθελotuφλεί προστά στην παραβίαση στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως με το αποκαλούμενο «Τείχος της Προσάρτησης», το οποίο έχει «μαντρώσει» τους Παλαιστίνιους σε λίγα τετραγωνικά χιλιόμετρα, συγκρινόμενα με τα οποία η Κυψέλη στην Αθήνα μοιάζει αραιοκατοικημένη. Το Παλαιστινιακό, ωστόσο, παραμένει πρώτο στην ατζέντα των μουσουλμανικών κρατών της Μέσης Ανατολής –και όχι μόνο–, ενώ η διεθνής τρομοκρατία πυροδοτείται και από την κατοχή της

Παλαιστίνης. Σε όλα αυτά, πάντως, πρέπει να αξιολογηθεί θετικά η αλλαγή στάσης της Χαμάς, η οποία πλέον αποδέχεται την ύπαρξη ισραηλινού κράτους στην περιοχή και επιστροφή στα σύνορα του

1967, στο ίδιο μήκος κύματος με τα σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ.

Ο ρόλος του Ισραήλ

Ο Ευάγγελος Βενέτης είναι ειδικός σε θέματα Ισλάμ και Μέσης Ανατο-

λής και υπεύθυνος του ερευνητικού προγράμματος Μέσης Ανατολής του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Σε συνέντευξη που παραχωρεί στα «Επικάιρα» συνδέει άμεσα την επίλυση του Παλαιστινιακού με την αντίστοιχη του Κυπριακού, δύο ζητήματα τα οποία αφορούν και στη γεωπολιτική ασφάλεια της Ανατολικής Μεσογείου. Τονίζει, μάλιστα, ότι το Κυπριακό δεν μπορεί να λυθεί με όρους δικαιοσύνης και βιωσιμότητας για τον ελληνισμό, αν δεν προκύψει πρώτα ένα ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος με πολιτική αυτονομία και κρατική κυριαρχία. Προσθέτει, ωστόσο, ότι, όπως συμβαίνει και με το Παλαιστινιακό και το Ισραήλ, για να λυθεί δίκαια και βιώσιμα το Κυπριακό πρέπει να ωριμάσουν οι συνθήκες αποδυνάμωσης της Τουρκίας. Σε διαφορετική περίπτωση, όποια λύση κι αν προωθείται θα είναι σε βάρος της ελληνοκυπριακής πλευράς. Το δίκαιο, άλλωστε, του ισχυρού στην πολιτική είναι πάντοτε υπέρτερο από τη δύναμη της ηθικής.

«Η γεωπολιτική ασφάλεια της Κύπρου επηρεάζει τη γεωπολιτική ασφάλεια και της Παλαιστίνης, γι' αυτό και απασχολεί στο έπακρο την εξωτερική πολιτική των Αμερικανών και των Ισραηλινών. Αυτή η εγγύτητα είναι λογικό να απασχολεί ιδιαίτερος το Τελ Αβίβ, από τη στιγμή που έχει λύσει τα περισσότερα ανοιχτά ζητήματα με τους άλλους γείτονές του, καλύπτοντας τα νώτα του στα νότια με τη σύναψη διπλωματικών σχέσεων με την Αίγυπτο και ανατολικά με τη Σαουδική Αραβία. Μόνο ο Λίβανος και η Συρία από τις αραβικές χώρες δεν έχουν συνθηκολογήσει διπλωματικά. Το 1974 το Ισραήλ δεν είχε αντιδράσει στην τουρκική εισβολή. Σήμερα όμως η Τουρκία έχει απομακρυνθεί από το κοσμικό της παρελθόν και είναι πολύ περισσότερο εξισλαμισμένη, γεγονός που έχει αντίκτυπο και στο Κυπριακό. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι οι διπλωματικές σχέσεις Άγκυρας - Τελ Αβίβ είναι στην ουσία "παγωμένες" από το 2010. Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν επιχειρεί να επανισλαμίζει τον πληθυσμό των Κατεχόμενων στην Κύπρο και γενικότερα τους τουρκόφωνους πληθυσμούς σε

«Ο ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙ ΝΑ ΕΠΑΝΙΣΛΑΜΙΣΕΙ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΩΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΕΙ ΝΑ ΜΕΤΑΤΡΕΨΕΙ ΕΝΑ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΕ ΘΕΜΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ».

άλλες χώρες. Γι' αυτό και επιθυμεί να μετατρέψει ένα εθνικό ζήτημα, όπως είναι το Κυπριακό, σε θέμα θρησκευτικής σύγκρουσης. Η συγκεκριμένη εξέλιξη απασχολεί πολύ και τις ΗΠΑ, συνεπώς αναμένουμε να δούμε ποια θα είναι η στάση του Ντόναλντ Τραμπ στο Κυπριακό όσο εξισλαμίζεται η Τουρκία και απομακρύνεται από το Ισραήλ, το

οποίο δεν νιώθει άνετα με αυτή την κατάσταση», παρατηρεί ο κ. Βενέτης.

Θα βασιλεύσει η ειρήνη

Σε αυτό το πλαίσιο, ο ίδιος εκτιμά ότι μόνο αν δοθεί κρατική οντότητα στους Παλαιστίνιους βάσει των ψηφισμάτων του ΟΗΕ θα διασφαλιστούν η γεωπολιτική σταθερότητα και η ειρή-

νη όχι μόνο στη Μέση Ανατολή, αλλά παγκοσμίως. Ο ειδικός αναλυτής επισημαίνει ότι όταν ο ισχυρός χρησιμοποιεί τη δύναμή του σε βάρος του ανίσχυρου, όπως συμβαίνει με τους παράνομους ισραηλινούς εποικισμούς ή με τη στήριξη του Τελ Αβίβ στους αντιπάλους του προέδρου της Συρίας, Μπασάρ αλ Άσαντ, όχι μόνο δεν συμβάλλει στη δημιουργία συναίνεσης στη βάση των δύο κρατών, αλλά αποσταθεροποιεί την περιοχή με επιπτώσεις και για τον μουσουλμανικό κόσμο και για την Ευρώπη. Το Προσφυγικό, το οποίο πλήττει και την Ελλάδα, είναι ίσως το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα.

«Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο είναι άμεσα συνδεδεμένη με την αμερικανική πολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο, η οποία ταυτίζεται, βεβαίως, με του Ισραήλ. Η γεωπολιτική ασφάλεια επομένως της Κύπρου συνδέεται με τη γεωπολιτική ασφάλεια του Ισραήλ. Διαχρονικά, ωστόσο, η ελληνική εξωτερική πολιτική είναι παθητική και ευθυνόφοβη, ιδίως μετά το 1922. Ύστερα, μάλιστα, από την ένταξη της χώρας μας στην ΕΕ, η κατάσταση επιδεινώθηκε. Αντί να τη χρησιμοποιήσουμε ως ορμητήριο, κάναμε την Ευρώπη καταφύγιο. Εξάιρεση αποτέλεσε ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος συνδύαζε μια εξαιρετική αναλυτική ικανότητα με την τόλμη στη λήψη αποφάσεων, γι' αυτό μπορούσε να... τους χορεύει όλους στο ταψί», σημειώνει ο κ. Βενέτης.

Σύνδεση με την Ντόχα

Το Παλαιστινιακό, ωστόσο, συνδέεται και με την πρόσφατη ένταση στις σχέσεις της Σαουδικής Αραβίας με το Κατάρ, μιας πόλης-κράτους ουσιαστικά που χάρη στην ευστροφία της πολιτικής ηγεσίας και του ενεργειακού της δυναμικού ακολουθεί τη δική της αυτόνομη εξωτερική πολιτική, η οποία δεν κινείται στη (μη) λογική του άσπρου - μαύρου του Ριάντ. Τα τελευταία χρόνια παρέχει στήριξη, υλική και διπλωματική, στους Παλαιστίνιους (κυρίως στη Χαμάς), καθώς και στη Μουσουλμανική Αδελφότητα της Αιγύπτου, κάτι που ενοχλεί τόσο το Ισραήλ όσο και τη Σαουδική Αραβία. Επέτρεψε, μάλιστα, και τη δημιουργία τουρκικής στρατιωτικής

«ΔΕΝ ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ Η ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΤΑΡ ΟΥΤΕ ΤΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ Ή ΤΩΝ ΗΠΑ, ΠΟΥ ΡΙΧΝΟΥΝ ΣΤΑΧΤΗ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΟΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ».

βάσης μερικών χιλιάδων στρατιωτών, εξέλιξη καινοφανής που προκάλεσε επιπλέον νευρικότητα στον αμερικανοϊσραηλινό παράγοντα, ο οποίος και πιέζει το Ριάντ να λάβει μέτρα σε βάρος της Ντόχα.

Στο μεταξύ, ο κ. Βενέτης είχε βρεθεί στο Ιράν τον περασμένο Μάιο, τις ημέρες των προεδρικών εκλογών στη χώρα, οι οποίες οδήγησαν στην επανεκλογή με ευρεία πλειοψηφία του μετριοπαθούς Χασάν Ροχανί. Καταθέτοντας την προσωπική του εμπειρία σε συνδυασμό με τις γενικότερες γνώσεις του για την ισλαμική αυτή δημοκρατία, μας τονίζει ότι οι σχέσεις της Τεχεράνης με την Ντόχα δεν είναι τόσο ισχυρές όσο φημολογείται. «Δεν απειλείται η γεωπολιτική σταθερότητα στην περιοχή από το Κατάρ ούτε τα συμφέροντα του Ισραήλ ή των ΗΠΑ, που ρίχνουν στάχτη στα μάτια για τον αποπροσανατολισμό της διεθνούς κοινής γνώμης. Το Ιράν βρίσκεται σε πλήρη ηρεμία σε όλα τα πεδία. Το πρόσφατο χτύπημα στο Κοινοβούλιο της χώρας από το Ισλαμικό Κράτος ήταν εξωγενές, δεν αφορούσε, δηλαδή, στην εσωτερική κατάσταση. Οι αρμόδιες Αρχές, εξάλλου, έχουν αποτρέψει δεκάδες, αν όχι εκατοντάδες άλλες τέτοιου είδους επιθέσεις. Οι πρόσφατες εκλογές αποτύπωσαν το καλό κλίμα στη χώρα, η οποία είναι εσωτερικά συνασπισμένη για να αντιμετωπίσει τις πολλαπλές προκλήσεις στην εξωτερική και ενεργειακή της πολιτική. Κι αυτό παρά την προσπάθεια Τραμπ να άρει τη συναινετική πολιτική Ομπάμα, εξέλιξη που έχει φέρει ανα-

Ο Ευάγγελος Βενέτης από το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκός και Εξωτερικής Πολιτικής.

σφάλεια στις σχέσεις της Δύσης με το Ιράν», αναφέρει ο κ. Βενέτης.

Όπως στα 1900...

«Η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας δεν πρέπει να λησμονεί την παραδοσιακά καλή μας σχέση με τους Άραβες. Γι' αυτό και η Αθήνα οφείλει να παρέμβει αποφασιστικά στο Παλαιστινιακό, για να λυθεί δίκαια και το Κυπριακό. Οι γνωρίζοντες συμφωνούν ότι τα κράτη διαθέτουν δύο μορφές ισχύος: την ποσοτική, η οποία είναι μετρήσιμη (πληθυσμός, έκταση, ΑΕΠ, όπλα), και την ποιοτική – πολιτισμός, βούληση της ηγεσίας και θέληση του λαού. Μην ξεχνάμε, για παράδειγμα, τον πόλεμο το 2006 Ισραήλ - Χεζμπολάχ στον Λίβανο, στον οποίο η ποιότητα νίκησε την ποσότητα. Η χώρα μας καλείται να αξιοποιήσει το γεωπολιτικό της εκτόπισμα, έστω κι αν είναι μικρότερο της Τουρκίας, ώστε να συνδράμει στην ανεξαρτησία της Παλαιστίνης και στη συνεπακόλουθη ευνοϊκή για τα εθνικά μας συμφέροντα λύση του Κυπριακού», αναφέρει ο κ. Βενέτης.

Ο ίδιος τοποθετεί, μάλιστα, σε ένα νοητό διπλωματικό τρίγωνο με το Παλαιστινιακό το Συριακό και το Κουρδικό. Για τη Συρία κρίνει σκόπιμο να επαναλειτοουργήσει η ελληνική πρεσβεία (ή, έστω, προξενείο) στη Δαμασκό – οι διπλωματικές μας σχέσεις έχουν διακοπεί από το 2011–, καθώς και να ιδρυθεί γραφείο διασύνδεσης της συριακής αντιπολίτευσης στην Αθήνα, στο πλαίσιο της τήρησης ίσων αποστάσεων από τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές. Σε σχέση με τους Κούρδους, όσο ΗΠΑ και Ισραήλ τούς στηρίζουν τόσο θα απομακρύνεται η Τουρκία από τη Δύση. «Αν δημιουργηθεί το αποκαλούμενο “τείχος της εκκοσμίκευσης”, που θα ξεκινά από τον Καύκασο και θα καταλήγει στον Λίβανο με τη δημιουργία κουρδικού κράτους σε βάθος δεκαετίας, η γείτων θα αποτελέσει παρελθόν από το ΝΑΤΟ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την αναβάθμιση του ρόλου της χώρας μας στη Μέση Ανατολή. Η παρούσα χρονική περίοδος θυμίζει σε πολλά την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα, που έφερε την πολεμική κινητοποίηση της αμέσως επόμενης δεκαετίας», καταλήγει ο κ. Βενέτης, κλείνοντας το μάτι στην ιστορία, που έχει την τάση να επαναλαμβάνεται – και όχι πάντοτε ως φάρσα... ■